

NOVI PRILOZI POZNAVANJU POVIJESNOG NASLJEĐA I KULTURNIH DOBARA BRODSKOG POSAVLJA

INFORMATIVNO-EDUKATIVNI IZBOR IZ STRUČNIH MATERIJALA ARHIVA MINISTARSTVA KULTURE (69)

Piše: Željka Perković, diplomirani inženjer arhitekture, pročelnica

Lovčić (II. dio)

Tijekom vremena, o stanju crkve sv. Martina saznajemo iz kanonskih vizitacija za župe Zagrađe i Bučje. U kanonskoj vizitaciji iz **1730. godine vizitator navodi:** (...)Bučje ima crkvu sv. Martina Biskupa. Crkva je dobro pokrivena, nema zvonika i zvona. U crkvi je jedan oltar i dvije slike rađene na platnu i to sv. Martina Biskupa i Majke Božje.

U popisu župe Zagrađe iz **1734. popisivač opisuje crkvu:** (...)crkva sv. Martina nalazi se između sela Bučje i Slatinika. Crkva je bez oltara i ureda, treba novi krov i nove oltare za što je potrebno izdvojiti 600 forinti.

Iz opisa kapele **1758. saznajemo** da (...)kapela pripada selu Bučju. Udaljena je od župnog sjedišta pola sata hoda. Nalazi se na groblju, stara je i trebalo bi popraviti zidove i strop, te postaviti novi krov, napraviti nova vrata i staviti pod. Ako se kapela ne popravi u roku dvije godine, morat će se udariti interdiktom. Kapela je dugačka 5, a široka 3,5 hvata. Nad menzom je slika sv. Martina na platnu, a nalazi se u okviru. Kapela nema sakristije.

U narednoj kanonskoj vizitaciji iz **1761. godine navodi se da je kapela obnovljena** i dobila je novi krov od hrastovih daščica. Obnovljeni su zidovi te omazani i okrečeni. Dobila je i nova vrata s bravom. Pod joj je malo povišen. Drvena oltarna menza zamijenjena je novom, a nad njom je nova slika Martina Biskupa slikana na platnu, smještena između dva drvena i obojena stupa. Kapela nema zvonika ni zvona.

Iz ovog opisa iščitava se da je u razdoblju 1758.-1761. na kapeli sv. Martina po obimu zahvata **izvedena značajna barokna obnova**. Postavljanjem oltara s palom sv. Martina vjerojatno su vapnenim premazima preličene i srednjovjekovne freske. Može se pretpostaviti da je u sklopu obnove u brodu crkve postavljen novi tabulat, ali i u svetištu, umjesto ranije urušene polukalote.

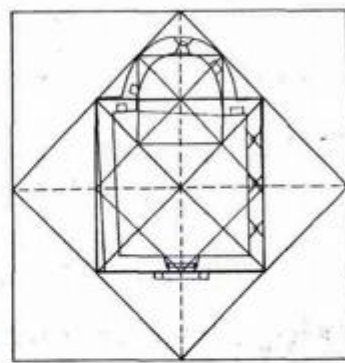
Sve sljedeće kanonske vizitacije ne spominju nikakve graditeljske zahvate i opisuju kapelu sv. Martina na gotovo identičan način, da je u dobrom stanju, ponavljajući osnovne podatke iz ranijih opisa. Sve do tridesetih godina 20. st. na crkvi nije bilo značajnijih zahvata. Prema kazivanju mještana, u to vrijeme **izvedena je nova krovna konstrukcija**, postavljen je novi krov s blažim nagibom, pokriven crijepom. Manji zahvati sanacije crkve vršeni su i 1944. godine. Crkva je oštećena 1964. godine u potresu, nakon čega su se javila izrazita napuknuća u središnjoj osi polukružnog svetišta, na spoju svetišta i broda crkve, kao i u unutrašnjosti na zidu trijumfalnog luka. Nakon toga izvršena je provizorna sanacija perimetralnih zidova.

Zbog trošnosti i novonastalih oštećenja od potresa **crkva je u cijelosti obnovljena u razdoblju 1968.-1969.**, kada su oblikovno izmijenjeni i prozori na brodu crkve.

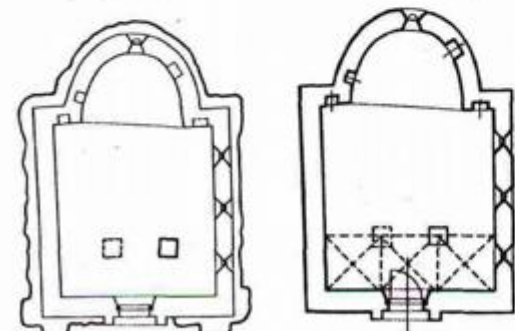
Posljednja cjelovita obnova crkve sv. Martina provedena je u razdoblju 1998.-2010. godine u sklopu višegodišnjih zaštitnih konzervatorsko-restauratorskih radova koje je vodio Hrvatski restauratorski zavod iz Zagreba, a arheološka istraživanja proveo je Muzej broskog Posavlja. U arheološkim sondama oko perimetralnih zidova otkriveni su temelji i dio zida starije građevine na kojima je podignuta postojeća romanička crkva sv. Martina. Tlocrtni oblik ukazuje nam da se radi o građevnim ostacima starije romaničke crkve koja je bila jednobrodna s polukružnim svetištem. Zide crkve sačuvano je nejednakoj visini od cca 0,80- 1 m. Način zidanja i veličina kamena lomljenjaka ukazuju da je vjerojatno riječ o crkvi koja je mogla biti građena oko 1100. godine, u vrijeme kada su građene crkve s polukružnim svetištema kao što su sv. Ilija u Vinkovcima-Meraja, crkve u Borincima i Rudinama. (nastavlja se)

Izgled romaničkog ulaznog portala i vratnica u tijeku radova obnove

Tlocrt crkve određen je geometrijskom shemom kvadrangulacije

Tlocrti crkve s prikazom nekadašnjeg stanja, prema sondi koja je otvorena u jugozapadnom dijelu broda crkve, gdje su pronađeni ostaci temeljne stope stupa empore

Pogled na očuvane zidne oslike i kustodiju u svetištu